

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті доведено доцільність розробки фінансових планів як однієї з головних передумов фінансової стабільності в управлінні виробничо-фінансовою діяльністю підприємства. Проаналізовано специфіку організації процесу фінансового планування та виокремлено методологію його проведення.

Ключові слова: підприємство, планування, прибуток, стратегічне планування, фінансова стабільність, фінансове планування.

Summary. In the article the expediency of development of financial plans as one of the main preconditions for financial stability in the management of production and financial activity of the enterprise. Analyzed the specificity of the process of financial planning and the selected methodology.

Key words: enterprise, planning, profit, strategic planning, financial stability, financial planning.

Постановка проблеми. Фінансова стабільність є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності. Вона формує імідж суб'єкта господарювання, є його візитною карткою. Тому підприємствам і організаціям необхідно постійно дбати про фінансову стабільність, вживати заходи для її зміцнення. У контексті фінансової стабільності фінансовому плануванню має відводитися особлива роль.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення та поглиблення досліджень із фінансового планування на підприємстві і шляхів його поліпшення внесли: О. М. Бандурко, В. М. Гриньова, А. Г. Завгородній, М. Я. Коробов, В. О. Коюда, І. Є. Мойсеєнко, П. І. Орлов, Л. М. Павлова, Г. О. Партін, К. Я. Петрова, В. П. Савчук, Р. А. Слав'юк та ін. Однак у сучасних вітчизняних виданнях не існує єдиної думки щодо змісту фінансового планування як однієї з головних передумов фінансової стабільності підприємства. Тому пошук шляхів для вирішення проблем, які виникають у процесі планування виробничо-фінансової діяльності, є актуальним та потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є розкриття сутності фінансового планування та висвітлення специфіки його проведення як однієї з головних передумов фінансової стабільності в управлінні виробничо-фінансовою діяльністю підприємства.

Виклад основного матеріалу. У теоретичному аспекті фінансове планування розглядають як невід'ємну частину загального планування звичайної діяльності підприємства. Разом із тим сутність фінансового планування трактується вченими по-різному. Так, з позиції В. М. Гриньової та В. О. Коюди [1]: «фінансове планування — це складова управління фінансовими ресурсами, процес оцінювання потреб у коштах для забезпечення поточного виробництва й подальшого

виробничого та соціального розвитку, а також визначення джерела покриття цих потреб». Очевидним є те, що без фінансового планування не може бути досягнутий такий рівень управління економікою підприємства, який забезпечує підвищення її ефективності, успіх на ринку, розширення та оновлення матеріальної бази, успішне розв'язання соціальних питань, здійснення матеріального стимулювання працівників. Саме таке розуміння фінансового планування зустрічається у В. П. Савчука, який наголошує, що фінансове планування — «це управління процесом утворення, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів на підприємстві, яке реалізується в деталізованих фінансових планах» [2].

Фінансове планування як складова бізнес-планування є одним із найбільш ефективних інструментів менеджменту. Залучення як оперативного, так і стратегічного фінансового планування систематизує та впорядковує процес прийняття рішень на підприємстві, що є основною перевагою його використання.

Як показує вітчизняна практика, в дрібних підприємствах функція фінансового планування або взагалі відсутня, або її виконує власник. Однак не завжди такий підхід є виправданим. Відмова від використання загальноприйнятого європейського підходу до планування діяльності підприємства має бути зваженим рішенням, викликаним простотою господарської діяльності або відсутністю необхідності планувати взагалі. У випадках, коли підприємство розраховує на збільшення прибутковості та оптимізацію бізнес-процесів, відмова від фінансового планування заздалегідь буде мати гальмівний вплив на його розвиток. Виконання такої функції власником також не завжди є вірним. Відмова від делегування повноважень може негативно позначитися на недостатній увазі власника на загально-управлінській

діяльності, що у свою чергу може вплинути на результат роботи [3, с. 14].

Основними завданнями фінансового планування на підприємстві є:

— забезпечення необхідними фінансовими ресурсами виробничої, інвестиційної і фінансової діяльності;

— врахування інтересів підприємства, акціонерів та інших інвесторів при розподілі прибутку;

— визначення ефективних напрямів вкладення капіталу, оцінка раціональності його використання;

— установа раціональних фінансових відносин із суб'єктами господарювання, банками, інвестиційними фондами, страховими компаніями;

— забезпечення виконання зобов'язань підприємств перед бюджетом і державними цільовими фондами, банками та іншими кредиторами;

— виявлення внутрішньогосподарських резервів та мобілізація всіх видів ресурсів з метою збільшення прибутку від звичайної діяльності, зростання інших доходів, включаючи і позареалізаційні;

— забезпечення контролю за фінансовим станом, платоспроможністю і кредитоспроможністю підприємства.

Значення фінансового планування для підприємств полягає у:

— втіленні розроблених цілей у форму конкретних фінансових показників;

— забезпеченні фінансовими ресурсами закладених у виробничому плані економічних пропорцій розвитку;

— визначенні за його допомогою можливості життєздатності проекту підприємства за умов конкуренції;

— залученні фінансових ресурсів від зовнішніх інвесторів.

Фінансове планування дає змогу підприємству визначити:

— розмір грошових коштів, що може мати підприємство в своєму розпорядженні;

— джерела їх надходження;

— відповідність фінансових ресурсів обсягу накреслених завдань;

— частину коштів, яка має бути перерахована в бюджет, державні цільові фонди, банкам та іншим кредиторам;

— механізм розподілу та використання прибутку на підприємстві;

— ступінь забезпечення реальної збалансованості планових витрат і доходів підприємства на принципах самоокупності та самофінансування.

Методичний апарат планування сфер діяльності підприємства, зокрема фінансової, є надзвичайно багатим. У теорії та практиці планової діяльності за минулі роки накопичений значний набір різних методів розробки прогнозів і планів. За оцінками вчених, нараховується більше 150 різних методів, при цьому в якості основних на практиці використовуються лише 15–20. Розвиток інформатики і засобів техніки надає можливість розширення кола цих методів прогнозування і планування в напрямку їх удосконалення [4].

Методи фінансового планування мають відповідати зовнішнім умовам господарювання, особливостям різних станів процесу становлення та розвитку ринкових відносин, враховувати специфіку діяльності об'єктів планування та різноманітність засобів і шляхів досягнення основної підприємницької мети — збільшення прибутку (рис. 1).

Оскільки фінансове планування на підприємстві становить собою сукупність взаємопов'язаних процесів, то одним із головних є визначення майбутньої потреби у фінансових ресурсах, необхідних для реалізації обраної ринкової стратегії, а також обґрунтування оптимальних напрямків їх залучення. Ефективна реалізація таких процесів базується на показниках виробничо-комерційної діяльності підприємства (обсяг виробництва, прибуток, асортимент товару і послуг, собівартість продукції). Тому з метою конкретизації складових фінансового планування слід користуватися приведеним алгоритмом розробки фінансових планів

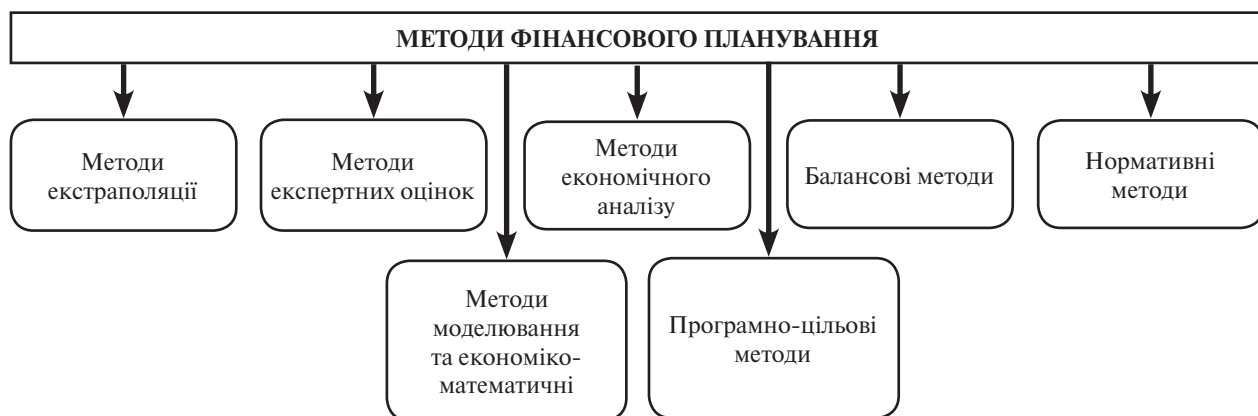

Рис. 1. Методи фінансового планування на підприємстві [4]

на підприємстві з деталізацією головних завдань та розробкою ефективної фінансової стратегії на довго-, середньо- та короткострокову перспективи [5, с. 73].

Фінансове планування — це складний процес, що включає в себе низку етапів (рис. 2).

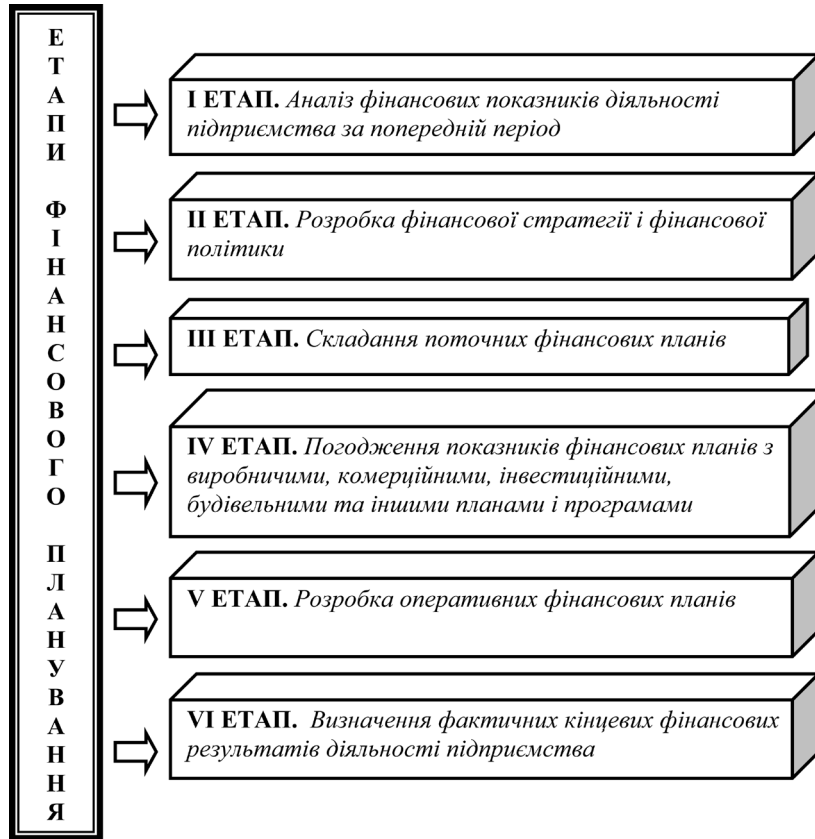

Рис. 2. Етапи фінансового планування (складено автором за теоретичним матеріалом)

нансові результати діяльності підприємства, визначаються стан, недоліки і проблеми.

На другому етапі розробляється фінансова стратегія і фінансова політика за основними напрямками фінансової діяльності підприємства (складаються основні прогностичні документи, бізнес-план).

На третьому етапі уточнюються і конкретизуються основні показники прогностичних фінансових документів за допомогою складання поточних фінансових планів.

На четвертому етапі погоджуються показники фінансових планів з виробничими, комерційними, інвестиційними, будівельними та іншими планами і програмами, що розроблені підприємством.

На п'ятому етапі здійснюється оперативне фінансове планування шляхом розробки оперативних фінансових планів.

Завершується процес фінансового планування на підприємстві аналізом і контролем за виконанням фінансового плану.

Шостий етап полягає у визначенні фактичних кінцевих фінансових результатів діяльності

На першому етапі на основі фінансової звітності проводиться аналіз фінансових показників діяльності підприємства за попередній період. Основна увага приділяється показникам: обсяг реалізації, витрати, розмір отриманого прибутку. На основі проведеного аналізу оцінюються фі-

підприємства, співставленні із запланованими показниками, виявленні причин відхилення від планових показників, в розробці заходів з уникнення негативних явищ.

З метою постійної підтримки конкурентоспроможності підприємства, підвищення ефективності його функціонування доцільно проводити SWOT-аналіз. У нашому випадку SWOT-аналіз дозволяє керівництву не лише проаналізувати можливості й загрози зовнішнього середовища суб'єкта, а й виявити ймовірність використання та вплив обраних можливостей і загроз на результати діяльності, зокрема дослідити технічні можливості, сформувати ефективну методику планування та оцінити перспективи господарської діяльності у контексті фінансового планування [5, с. 74].

Побудова інтегрованого середовища управління підприємством забезпечує підвищення оперативності й обґрунтованості рішень, гнучкість процесів фінансового планування й бюджетування, кращу реалізацію стратегії розвитку бізнесу на основі ключових показників діяльності підприємства.

Комплексне фінансове планування потребує фахового підходу. У процесі розробки плану і контролю за ходом його виконання у полі зору фінансиста повинна бути вся різнобічна фінансово-господарська діяльність підприємства. Першочерговим його завданням має бути забезпечення фінансової стабільності суб'єкта господарювання шляхом максимального використання внутрішніх важелів ресурсного забезпечення кругообігу виробничих фондів, підвищення фондовіддачі і рентабельності активів, забезпечення високої ліквідності боргових зобов'язань. Водночас фінансовий менеджер повинен аналізувати доступну інформацію про діяльність конкурентів підприємства, прогнозувати вплив зовнішніх чинників на фінансовий стан підприємства, розробляти запобіжні чи альтернативні заходи, щоб забезпечити фінансову стійкість і конкурентоспроможність [6, с. 238].

Отже, у центрі всієї системи планування на підприємстві стоїть фінансовий план. Він дійсно є ключовою ланкою всього процесу планування, що дозволяє з'єднати стратегічне мислення зі здатністю розробити конкретний план дій на плановий період. Тому він має величезне значення у ході господарської діяльності підприємства. І правильне використання механізмів фінансового планування дозволить підприємству досягти довгострокових позитивних результатів та зайняти стійке становище на ринку.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Як підсумок, слід зауважити, що для забезпечення фінансової стабільності підприємств необхідно більше уваги приділяти фінансовому плануванню із тим, щоб ресурсно забезпечувати виконання прогнозованих бізнес-планом обсягів операційної та інвестиційної діяльнос-

ті на засадах фінансової стійкості, створювати передумови для отримання чистого прибутку в розмірі, достатньому для самокупності й самофінансування. Оптимізація існуючих бізнес-процесів дасть можливість звільнити значні обсяги фінансових ресурсів та підвищити конкурентоспроможність підприємства в умовах глобалізації економіки. Впровадження інформаційних технологій дасть змогу мінімізувати час реагування підприємства на ринкові зміни, оперативно виявляти основні недоліки його системи управління та враховувати як внутрішні, так і зовнішні фінансові ризики.

Література

1. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Знання-Прес, 2004. — 475 с.
2. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В. П. Савчук. — 3-е изд. — К. : Companion Group, 2008. — 880 с.
3. Біла О. Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств / О. Г. Біла // Фінанси України. — 2007. — № 4. — С. 112–118.
4. Мойсеєнко І. Є. Фінансове планування на підприємстві / І. Є. Мойсеєнко // Фінанси України. — 2009. — № 9. — С. 155–158.
5. Телишевська Л. І. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства / Л. І. Телишевська, Н. П. Андрущенко, С. С. Сергєєв // Механізм регулювання економіки. — 2013. — № 2. — С. 71–78.
6. Пилипенко А. А. Збалансована система як інструмент управлінського консалтингу / А. А. Пилипенко, С. М. Пилипенко // Бізнес-Інформ. — 2012. — № 12. — С. 238–241.